

morajo obiskovavci jame skor vsi naenkrat v jamo stisniti, da jim luč ne odgori; tega bi potem treba ne bilo. In drugič: „le več svitlobe, več svitlobe!“ pa bo jama se popotnim še veliko bolj prikupila. — Možje, katerim je „čudo kranjske dežele“ izročeno, premislite in prevdarite moje misli; saj vam jih ne vrivam s silo, ampak le odkritoserčno na serce domoljubno pokladam. Bog! Mošus.

Iz Ljubljane. Zastran našega c. kr. deželnega poglavarstva se še zmiraj nič gotovega ne vé; po poslednjih novicah iz Dunaja ima obstati, kakor je zdaj, do mesca junija, ker dotistihmal bojo berž ko ne že nove deželne namestnije ustanovljene, potem pa bo menda tudi vsaka dežela svoje lastno poglavarstvo imela, se vé, da z veliko manjšim področjem. Al, kakor smo že gori rekli, gotovega se še nič ne vé. — Učenje slovenskega jezika v naši gimnazii bo storilo stopnjo naprej, pri postavi od 8. avg. l. l. pa še zmiraj nismo. Kakor smo zvedili, se ima slovenščina po učni uravnavi českega jezika na českih gimnazijah osnovati: slovenska slovnica v slovenskem jeziku učiti, da prvi ali razredni učniki (Classenlehrer) v prvih dveh razredih gimnazije morajo slovenski jezik popolnoma znati, da vejo učencom po domače razložiti kar še ne razumejo v družem jeziku itd. Al potertega serca smo slišali, da je za razrednega učenika v 1. oddelku 1. razreda neki učenik postavljen, ki ne besedice ne razume slovenski! Je li to res? Skoraj ne moremo verjeti. Če pa je res, za Božjo voljo, kam bomo prišli, ako bomo tako ravnali s cesarskimi postavami? Čmu je državni zbor šolske rane tako resnično in pošteno odkrival, če so bile njegove besede le bob v steno! S žalostjo smo tudi slišali, da tisti izvrstni gospod profesor, ki je s toliko slavo prestal na Dunaji preskušnjo iz slovenščine, ne uči letos slovenskega jezika. Kako to? Kaj imamo toliko družih boljih učnikov na naši gimnazii za slovenski jezik, da moremo uterpeti takega pervaka? Menda ne. — Današnji list naznanjuje novo postavo za nogoarde na Kranjskem. Prečastitemu našemu deželnemu poglavarju gosp. grofu Chorinski-mu gré hvala, da so to postavo doveršiti dali tako, da bo gotovo deželi všeč. Skoraj bi rekli, da je prav, da se je oklic te postave leto in dan zakasnil, zakaj postava je sedaj vse drugač osnovana kakor bi bila pred dvema letoma; vlada se noče po tej novi postavi nič vtikati v to, kar ima skerb biti samim gospodarjem! in vse dobro je v prosto voljo dano njim samim. Ako se ta postava bode zvesto tako spolnovala, kakor je dana, bo sreča velika za vinstvo naše; ako je pa srenje ne bodo spolnovale, je njih lastna krivica.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — 24. dan sept. so se, kakor smo zadnjič rekli, začeli pomenki državnega zbora o preuredbah vladarstva (regirenge) po nasvetu večine in manjšine edenindvajsetakov.

Pervi je govoril dunajski veliki škof in kardinal Rauscher. Rekel je, da dozdanje vladarstvo se ne dá poterditi, ker ima preveč zamotano kontrolstvo, preveč oskerbnikov in je zategavoljo počasno in drago. Pred 11 leti se je opustilo to gospodarstvo, pa čez malo let se je spet ponovilo, — zdaj pa se vidi, da tako ne more več ostati. Visoki govornik pravi, naj bi se v vsaki deželi vpeljal zbor deželnih namestnikov in se osnovali samostojni kantoni in samostojne občine tako, da bi več opravil prevzeli in da se bo vladarstvo z manjšimi stroški opravljalo. Starih naprav se ne moremo več lotiti, ker so poprejšnji grajšinski podložni zdaj oprosteni; al tudi vlado po novi osnovi se ne more nasvetovati, zato ker je predraga. Pri vseh preuredbah pa — je dalje rekel — se mora na to paziti, da cesarstvo zmiraj močno in mogočno ostane in da je edino; edinstvo je potrebna posebno dan današnji, ker se prekucije že

mejam cesarstva bližajo. Govornik pa ni povedal, ali stopi na stran večine al manjšine.

Grof Stokau je pristopil k večini in je posebno svetoval, naj bi se v kronovinah, ktere nimajo zgodovinske podlage za samostojnost, po novih vodilih samostalnost tako vpeljala, da bojo enake pravice vsem stanovom zagotovljene.

Močoni priporoča edinost cesarstva tako, da malih narodov ne bojo veliki zaterali. Nasvèt večine pa ne daje upanja tem pravicam. Najbolj se poteguje on za národnost in narodni jezik, ter pravi, da so se ljudstva v Avstrii že dovolj zdramile in da je zadnji čas, da se jim dá pravica, ki jo jim je Bog dal. Iz serca obžaluje, da ni drugih zagovornikov slovanskih narodov, da bi njega podperali v teh zadevah. Vposled nasvetuje preuredbo vladarstva, obveljavo enakopravnosti vseh narodov in vseh ver, samostalnost dežel, očitno ravnanje v pravih, oprosteno nauka, upeljanje narodskega jezika v učiliša.

Grof Auersperg terdi, da večina ne misli upeljati zastarelih šeg, ampak da želi ustavnih naprav, ter priporoča enake pravice vsem deželam in misli, da se bodo nasveti večine in manjšine zedinili, kader vse v pravi red pride, in da bo tudi državno svetovavstvo bolj obrajtano in čislano, kader bode ljudstvo samo namestnike svoje volilo.

Majlath se zoperstavlja Močonevi politiki zastran narodstva, in pravi, da tudi Garibaldi je tak politikar, — nazadnje se pridruži k nasvetu večine.

Maager je v obširnem govoru odkrito povedal, da on želi ustave ali konstitucije, — to je, da ljudstvo voli poslance v državni zbor, kjer naj bi se postave dajale. On pravi, da je to namen manjšine, ktere ga on po pravem imenu izgovori, ker noče kakor mačka okoli kaše hoditi, ampak naravnost povedati, kaj da je v našem cesarstvu sedaj potreba. Državno svetovavstvo je cesar zato poklical, naj mu odkritoserčno pové, kako bi se moglo pomagati cesarstvu iz velikih zadreg, ktere ga stiskajo. Naša dolžnost je tedaj — pravi Maager — zdravila svetovati, po katerih bi se dala ozdraviti državna bolezen. To zdravilo je ustavno ali konstitucijsko vladarstvo. Na dalje Maager razjasnuje, da so Saksonci na Erdeljskem že pred letom 1848 svojo ustavo imeli, da jim je pa bila vzeta, dasiravno se nič niso v puntarije mešali in so zmiraj zvesti bili. Ker so Saksonci še dandanašnji zvesti svojemu cesarju, se radi znebijo svoje stare ustave, ako se jim zdaj nova — po vseh avstrijskih deželah veljavna ustava podeli.

Škof Koricmić, Jakab, grof Aponji in Topercer se pridružujejo večini in pravijo, da se po predlogu večine edinost cesarstvu ne bo omajala in da je potreba kmali kmali preuredb, ker se nevarni viharji na političnem nebu motajo.

Baron Herbert zagovarja predlog manjšine operaje se na ravnopravnost vseh narodov, kakor je od cesarja zagotovljena, in pravi, da se to utegne bolj po nasvetu manjšine izgotoviti. —

Krajnski podpera predlog večine in pravi, da po nasvetu manjšine se bode narodstvo zateralo. On na priliko omenuje Galicijo, ktera je po odcepljenji od poljskega kraljestva tudi s svojim jezikom, svojimi šegami in narodskimi navadami pristopila k avstrijskemu cesarstvu, al birokracija ali kancelijsko gospodarstvo je zateralo narodsko življenje in ljudstvo je zgubilo za to zaupanje do vlade. Ko je bilo Poljsko kraljestvo razcepljeno, se je Poljakom obljubilo njih narodsko namestništvo, pa dalo se jim ni, — to vpeljavo želijo in je pričakujejo po nasvetu večine.

Knez Salm pravi, da preuredbe vladarskih zadev se ne morajo operati na podlago ustave od leta 1848, ktera ni bila dostojna, kakor je skušnja pokazala. Večina svetuje, naj se splošne vodila zastavijo, po kateri bi se v vsaki deželi deželno namestništvo ustanovilo. Vsaka dežela, vsaka občina ima svoje pravice; te se morajo varovati, če so še tako majhne.

Baron Lichtenfels je govoril proti predlogu večine zato, ker ne določi prave podlage za izpeljanje deželnih zgodovinskih ustav. Pred letom 1848 so imeli samo žlahtniki (velika gospoda) pravice v deželnih zborih; okoljstave so se zdaj spremenile, in če se novo gospodarstvo hoče osnovati, se mora to tako storiti, da bodo naprave povsod enake. On pravi, da Ogrom se ne sme kaj posebnega dovoliti, česar bi druge dežele cesarstva ne imele. Na stare predprave se zdaj ni mogoče operati, ker ne veljajo več, kakor vsak vé, in starih ogerskih postav ne more nobeden za dobre spoznati, ker ravnopravnosti ne zagotavljajo. Če bi se zdaj zopet vse na novo vpeljane pravdne in kaznovavne naprave na Ogerskem odpravile in v deželnem zboru druge nasvetvale, bi se veliko ljudem krivica storila. Govornik nazadnje terdi, da le predlog manjšine more cesarstvo močno in edino storiti.

Szögyeny se potegne za predlog večine. Kar Ogre zadeva, pravi on, da je ogerska dežela s cesarstvom tako zvezana, da se ne dá odločiti; akoravno je imela svoje svobodne pravice in druge postave in druge uradnike kakor tiste dežele, ktere so v nemški zavezi, vendar je bila zmiraj močna podpora vesolnega cesarstva. Zato je za popolno ohranjenje cesarjeve oblasti zelo potrebno, da se Ogrom njih pravice spet podelé, da bojo varovali edinost Avstrije. Če bi bilo potreba v nekdanjih ogerskih deželnih postavah zdaj kaj preurediti, se bo to lahko storilo v deželnem zboru, kakor se je že tudi pred letom 1848 večkrat zgodilo; ker so deželni zbori tudi drugim stanovom dovolili, deležnikom biti v posvetovanji domačih naprav. Na dalje pravi, da zavoljo ustaje v letu 1848 dežela ne more svojih pravic zgubiti; bili so puntarji že na smert kaznovani, drugi pa, kteri se punta niso udeležili, po nedolžnem terpeti ne smejo.

Grof Hartig pravi, da nikakor ne razume, kaj da želi predlog večine in da je težko izpeljati to, kar nasvetuje; njene želje se mu tako zamotane zdijo, da bi ne vedil kaj početi, ko bi zdaj minister bil. On je svoje misli že v posebni knjižici razložil in bi jih bil zboru priporočil; ker pa to ni dopuščeno, se ne more zediniti ne z večino ne z manjšino.

Grof Nostic pravi, da je predlog večine bolj jasan, kakor predlog manjšine. Po predlogu manjšine bi bile deželne namestništva malo vredne in cesarska oblast bi se zelo okrajšala, kar ne sme biti. Predlog večine more Avstrijo tako močno storiti, kakor je nekdanj bila. Različnost postav ne bo omajala edinosti državne; na Pruskem so postave dvojne baže, francozke in staropruske, na Angleškem se spolnujejo angleške, škocijske in irske postave, na Rusovskem pa še več — in vendar edinost teh držav ni v nikakoršni nevarnosti. Kar je tedaj v teh državah mogoče, bo mogoče tudi v Avstrii. —

Škof Štrosmajer je razjasnil in dokazal v obširnem govoru imenitnost narodstva in jezikov, in se je pridružil predlogu večine.

Tudi grof Almasi, grof Merkandin in grof Wolkenstein so stopili na stran večine in poslednji je rekel, da je zadost, če državno svetovavstvo le poglavitne podlage osnuje, vladarstvo bo potem izpeljavo že samo poskerbelo; on misli, da bo zaupanje do cesarja toliko bolj se povzdignilo, kolikor bolj bojo druge strani odgovornost za vladanje na se vzele.

Vraničani posebno od Hrovatiije in Slavonije pravi, da so imele te dežele zagotovljene pravice, ktere so zdaj ob veljavo prišle in da ljudstvo močno želi te pravice spet nazaj dobiti; verh tega pa tudi željo razodeva, naj bi se Dalmatinsko spet zvezalo s Hrovatijo in Slavonijo, kakor je nekdanj bilo.

Wohlwend, knez Schwarzenberg in knez Colloredo stopijo tudi na stran večine in še posebno pravi knez Colloredo, da je ljudstvo po deželah zelo naktanjeno, zato je potreba hitro hitro novih naprav, da se

serditost potolaži in zaupanje spet obudi, al prazne obljube ne bojo nič pomagale; treba je djansko pokazati, da je resnica. Mi smo zelo bolni — pravi knez Colloredo — treba je zdravila, pa hitro, da ne bo prepozno. Vposled se združi z grofom Auerspergom v tem, naj se predlogu večine tak dostavek dodene, da ne bojo ljudje mislili, da se le Ogrom mastna pogača peče, drugim narodom pa ne.

Pomenki zastran obveljave narodnih jezikov v šoli in v kancelijah so bili prav živi. Vitez Krajnski je nanašaje se na nasvèt odbora prvi besedo poprijel in prav goreče za to obveljavo govoril, ter je dokazal, da zatevanje teh pravic veliko nevoljo po vseh deželah izbuja; govoril je pa še posebno za svojo deželo in obveljavo poljskega jezika. Govorilo je o tej zadevi še več družih svetovavcov, dokler ni grof Aponyi vstal in rekel: To je vse pravo in dobro, al ne mudimo se, gospodje, predolgo pri tej reči, ktera ne bo drugače, dokler ne bo cela vladna osnova drugačna.

Potem je prevzvišeni škof Štrosmajer besedo poprijel in jasno dokazal potrebo, da nemški in v nekterih deželah laški jezik ne tlačita drugih jezikov; ne, da bi se nemški jezik spodrinil tam, kjer je na pravem mestu, al drugim jezikom naj bi se nikjer njih pravice ne krajšale; dolžnost vlade je in tudi v njeni lastni prid je, da na vso moč pripomore, da se jeziki, ki so brez svoje krivice zastali, omikajo in povzdignejo na višjo stopnjo, pa tudi upeljejo v javno življenje; vlada naj čuje nad tem, da bolj izobraženim jezikom ne pripusti zatirovanja manj omikanih; zato naj varuje slabega, da ga ne stisne močnejši. Ne morem pa drugače — je nadalje govoril slavni škof — da bi pri tej priliki gospodu ministru nauka ne priporočil posebno Slovence. Slovenci so kaj izversten narod; brez posebne podpore so svoj jezik lepo omikali; oni so vredni, da se ministerstvo kar je moč na-nje ozira; iskreno jih tedaj priporočam in tako tudi Slovane isterske in dalmatinske, da se njenim jezikom pomaga k dostojnemu razvitku. Rodoljubni gospod škof, kterege mile besede bojo tisučerni odmev našle po vseh slovenskih okrajnah, so še dalje govorili o potrebi, da se domači jeziki upeljejo v šole in v kancelije, in da se vse postave razglašajo v domačem jeziku vsaki deželi in sicer v dobrih preštavah.

Referent Klam je na to nasvetoval, naj se sklepu državnega zbora pristavijo besede: „da zanemarjenje deželnih jezikov v šoli in v drugih zadevah javnega življenja izbuja veliko nevoljo“. Ta pristavek je bil po veliki večini glasov poterjen. In tako so imeli pomenki o zadevah jezika končani biti, pa gosp. grof Auersperg se je še oglasil rekoč: „Ker je sklenjeno, da se nima več o tej zadevi govoriti, prosim vendar v protokol zapisati, da sem tudi jaz se zapisati dal, da bi bil za Slovence, med kterim živim, govoril kakor je govoril gosp. škof Štrosmajer“.

V družem zboru je prvi govoril Conte Borelli za predlog večine. On pravi, da v tem predlogu ne najde nič napčnega. Če se več opravi deželnim namestnikom izroči, se bo vse očitiranje in zabavljanje cesarskim uradnikom odvernilo, ker ne bojo več imeli toliko z ljudmi opraviti. Nejevolja je zdaj med ljudstvom grozno velika; mnogo se toži čez uradnike in njih početje, — to bo nehalo, če si bo ljudstvo samo postave dajalo in jih spolnovalo. Tudi pravi Borelli, naj bi Dalmacija se ne združila s Hrovatijo in Slavonijo, ker so njeni prebivavci tako premedeni, da so popolnoma ugodni za samostalnost. Na to pa škof Štrosmajer krepko odgovori, da prebiva v Dalmaciji veliko večje število Slovanov kakor Lahov, in če se ljudstvo popraša, bo s Hrovati potegnulo.

Škof Mošierević želi, da bi se podelila samostalnost serbski vojvodini in banatu, ter po zgodovini dokazuje, da sote dežele že poprej svoje deželne postave imele. Če

bojo Ogri spet svoje nekdanje pravice dosegli, je treba, da jih tudi druge dežele dobijo.

Grof Haller pravi, da je pomanjkanje denarja največja težava; treba je tedaj, da se dobro gospodariti začne in da se upeljejo take naredbe, ktere najmanj plačila potrebujejo.

Knez Auersperg pristopi k predlogu večine in tudi general knez Lichtenstein pravi, da predloga manjšine zato ne poterdi, ker bi se po ti poti ustava upeljala in bi spet taka zmešnjava postala kakor je bila leta 1848.

Salvotti tudi poterdi predlog večine. Mi ne potrebujemo — pravi — učeno zloženega sistema, ampak naprav, ki se natori raznih ljudstev priležejo. V Avstrii živi deset različnih narodov; vsi ti se ne morejo po enem kopitu vladati; treba je, da se vsakemu narodu pravica stori in da se tako ž njim ravna, kakor se njemu prileže. Če bojo vse ljudstva zadovoljne, bo celo cesarstvo zadovoljno.

Opat Eder zagovarja predlog manjšine. Moja domovina — Solnogradska — pravi, je imela 1000 let lastno oblast — v letu 1806 je bila zvezana z Avstrijo — veliko ceni ta dežela samostalnost, pa vendar se ji rada odpove, če bi bila zvezana po vesolni ustavi z Avstrijo.

Baron Petrino zagovarja predlog večine. Bukovina, za katero se poteguje, je imela lastne deželne ustave in tisti oddelek Bukovine, ki je še zdaj pod rusovsko krono, ima še stare pravice; on želi, da bi se te stare pravice nazaj dobile. Na dalje pravi, da tudi Ogrom naj se dajo njih stare pravice nazaj, zato ker Avstrije poglavitna moč se najde le v zvezi z Ogri, ter pravi, da tisti ni prijatelj domovine, kdor ne poterdi predloga večine.

Na to odgovori dr. Strasser, da to ni res; on ne poterdi tega predloga, marveč se sklone s predlogom manjšine in vendar mu ne bo nobeden očital, da ni dober prijatelj Avstrije. Predlog večine — pravi Strasser — se ne da pravično izpeljati zato, ker se opera na zgodovino. Sami Ogri so imeli po zgodovini ustavo (konstitucijo), druge dežele pa ne; če se tedaj na pretečene čase zdaj hočemo operati, bodo samo Ogri ustavo dobili, druge dežele pa ne. Da Ogri to želé, je razumljivo; kako se jim pa tudi svetovavci iz drugih dežel upajo pridružiti, on ne more razumeti. Posebno pravi, da poprejšne kaznovavne postave na Ogerskem ne moremo upeljati, po kateri so bile dopuščene batine. Na dalje razklada, da je Avstrii zveza z Nemčijo živa potreba; sam cesar jo je izrekel unidan pri zdravljenju v Solnogradu in vse početja vladarstvine dokazujejo, da želi se zvezati z Nemčijo. Ta zveza nam je zlo potrebna, da ne bomo spet ob času nevarnosti sami ostali kakor lansko leto.

Grof Sečen zaverne sprednika, da na Ogerskem niso delili batin, akoravno so v postavi predpisane, in če kdo misli, da zdaj ni mogoče na Ogerskem veljavnih avstrijskih postav spremeniti, mu odgovorim, če ni mogoče takih naprav preurediti, ktere še komaj deset let na Ogerskem terpe, kako je bilo pa mogoče, da so nam naše stare ustave vzeli, po katerih je bila poprej dežela veliko sto let vladana.

Po tem je škof Šaguna besedo poprijel in je svoje misli na znanje dal, da želi edinost cesarstva, deželne namestništva s samostalnostjo, enakopravnost vseh narodov in vseh spoznavavcov kristjanske vere, učeliša za razne vere, podporo za cerkve in šole od države, povračilo šolskega in cerkvenega premoženja, gospodarstvo samostalnih organov, povzdigo učenosti, obertništva in rokodelstva, primerno naklado gruntne davka in tiskarno svobodo.

Baron Haimberger je govoril za predlog manjšine, grof Pače za predlog večine; na zadnje je še škof Strosmajer besedo poprijel, rekši, da pravedske postave in sploh pravedarija v Avstrii ni tako popolnoma, da bi se mogli ž njo bahati.

27. dan septembra je bila poslednja seja državnega svetovavstva in tukaj so se še sledeči govorniki oglašili.

Dr. Polanski se ni pridružil nobenemu predlogu. On pravi, da po predlogu manjšine ne dobijo dežele dostojne samostalnosti, po predlogu večine pa ne dobiva centralna oblast dostojne moči za postavodajanje in njih izpeljevanje.

Svetovavec Maager, ker se je zmiraj za konstitucijo potegoval, je še enkrat v tej zadevi govoril in pa rekel, da njegove misli niso sanje, ampak da se opirajo na želje tisučernih in tisučernih ljudi, kateri le od upeljanja ljudoljube konstitucije blagor Avstrije pričakujejo. Akoravno je časopisom prepovedano od konstitucije pisati, je vendar le ta beseda na vsakem jeziku. Če je tedaj tirjal, naj se ustanovi konstitucija, je le želje tisučernih prebivavcov Avstrije očitno razglasil in vsi pričakujejo, da bo to besedo državno svetovavstvo zagotovilo; naj reče kdo kar koli hoče, zakrivati se vendar ne more, da ravno to je zapopadeno v predlogu večine in manjšine. Če se tedaj on za konstitucijo poganja, je le zato, ker po edini ti poti se more vsem ljudem pravica storiti, in ker je v tem zboru le malo svetovavcov družih kakor žlahtnih stanov, se more on potegniti za druge stanove; žlahni stan ima tako povsod zagovornikov dosti.

Baron Gehringer se je oglašil za predlog manjšine in je posebno dokazal, da zastran ogerskih zadev ni potreba preuredb, kakor jih večina želi. Ako se hočejo nove naprave operati na zgodovino, se mora določiti doba, kdaj se zgodovina prične. Ker je tukaj zastran dnarstva se posvetovati, so vse druge pretresovanja odveč.

Nato grof Andrassy dokazuje, da Avstrija brez ogerske dežele ne more obstati in da so bile poprejšne ogerske postave tako cenjene, da so jih večkrat v ptujih kraljestvih za izgled imeli. Dalje pové, da je rajni cesar Franc I. v letu 1805 pri Ogrih podporo in pomoč dobil, ko je bil v velikih stiskah po Napoleonu I. Govornik pravi, da je kardinal Rauscher rekel, da cesar potrebuje veliko armado in veliko denarja; na obe strani pa se dá veliko prihraniti, če se ljudstvom volja spolne in zaupanje obudi.

Grof Barkoči je veliko govoril, da se Avstrija ne dá centralisirati kakor francoske dežele, zakaj v Avstrii prebiva deset narodov raznih plemen, raznih šeg in raznih jezikov, tedaj se vse ne dá po enem kopitu meriti. Ojstro je očital ministru pravice, da je toliko toliko postav na dan prišlo, ki se nikakor ne priležejo potrebam ogerskega ljudstva. Na to pa se je unelo pričkanje med grofom Barkoči-tom in ministrom Nadasdy-om tako, da je zbora predsednik prezabavljivi Bark. govor ustavil.

Svetovavec Majlath se je še potegnil za poprejšne ogerske postave in je rekel nazadnje, da pogoj v Villafranki je bil le novi obrok miru; ta obrok gré zdaj h koncu, in treba je, da se hitro stori, cesar nam je potreba.

Svetovavec Maager in baron Reyer sta oba se potegnili za nasvèt manjšine, grof St. Jullien in baron Salvotti pa za nasvèt večine; nazadnje sta še referenta manjšine in večine dr. Hein in Klam vsak predlog svoje stranke zagovarjala, in potem se je pričelo glasovanje ter se tako-le končalo: Svetovcev vseh je 58 — dva nista bila pričujoča, namreč grof Degenfeld in pa baron Sokčević. Glasovali jih je tedaj le 56. Za nasvèt manjšine so glasovali: Dr. Eder, baron Erggelet, Gehringer, Haimberger, dr. Hein, baron Herbert, baron Lichtenfels, škof Mosierevič, žlahni Mayer, baron Reyer, Schöller, Strasser, Trenkler, Wohlwend in z nekim razločkom tudi Maager in Močoni; — za nasvèt večine so glasovali: Grofi Almasy, Andrassy, Apponyi, Auersperg, knez Auersperg, grofi Barkoči, Klam, knez Collaredo, grof Haller, Jakabb, grof Saint Jullien, škof Korizmič, Krainski, knez Lichtenstein, Majlath, grofi Mercandin, Nostic, Pače, baron Petrino, knez Salm, baron Salvotti, knez Schwarzenberg, vitez Starovieski, grof Stokau, Conte Borelli, škof Štrosmajer, grof Sečen, Szögyenyi, Toperčér, Vraničany, grofi Wollenstein, Mocenigo in baron Zigno; — na nobeno stran

se niso oglasili: nadvojvoda Vilhelm in Leopold, kardinal Rauscher, grof Hartig, dr. Polanski in škof Žaguna.

In tako je bil končan zbor državnih svetovavcev, ki je 4 mesce terpel. Več svetovavcev je namreč reklo, da bi radi za en čas po svojih opravkih domú šli, kar se jim je tudi dovolilo. Po trikrat cesarju ponovljenem „Hoch“ (Slava) in po izrečenih zahvali gospodu predsedniku nadvojvodu so se poslovili državni svetovavci.

— V saboto so sprejeli presviti cesar na svojem domu vse državne svetovavce in se od njih poslovili blezo tako-le: „Zahvalujem se Vam za marljivo delavnost Vašo in podložno zvestobo; dal si bom predložiti vse Vaše nasvete, in kmali bojo sledili vladni sklepi. Ker greste, gospodji moji, sedaj domú, povejte svojim deželanom, naj z zaupanjem pričakujejo Moje ukaze, da se taka podlaga pripravi za nove narodne naprave“. Trikratni „Hoch“ je zadonel potem Njih Veličanstvu, in svetovavci so zapustili cesarjev dom. — Vse zdaj čaka, kaj bo in kako bo.

— C. k. ministerstvo je dovolilo osnovo pogorelsko družbe v Krakovem in ji poterdilo njene postave.

— Za papeževo armado nabrani prostovoljci, ki so jih Sardinici vjeli, pa jih izpustili, pridejo lesëm (v Meidling) nazaj; odtod bojo vsakega poslali na njegov dom. Pravijo, da jih je okoli 1000.

— Po ukazu ministerskem od 22. sept. se mora rekrutba, ktera velja za prihodnje leta 1861, tako hitro opraviti, da bo zadnji čas do konca tega leta po vseh cesarskih deželah pri kraju. Poklicani so v to rekrutbo v letu 1840, 1839, 1838, 1837 in 1836 rojeni fantje, se vé da tako, da leta 1840 rojeni pridejo najpoprej na versto. Popisovanje se ima povsod 1. dan t. m. (oktobra) začeti. Kdor misli kako pravico za oprosteno od vojaščine imeti, naj se podviza, da se s potrebnimi spričbami pri svoji gosposki za to potegne.

— Govorilo se je, da ministerstvo dnarstva misli papirnate desetice izdati; najnovejše novice pa preklicujejo to govorico.

— Telegraf, ki so ga v našem cesarstvu leta 1847 prvič napravili, in čigar železne strune so leta 1848 merile le 124 geografičnih milj, merijo zdaj 1500 geog. milj; po vseh deželah našega cesarstva sega zdaj že ta drat in nosi novice iz kraja v kraj; na 20 mestih se stikuje s telegrafi sosednih dežel.

Iz Tersta 1. okt. — Kakor se sliši, se bo vožnja za ljudi po železnici iz Nabrežine v Kasarso 3. dan. t. m. začela, za blago pa še le 1. decembra.

Ogersko. Iz Pešta 27. sept. Šole na tukajšnjem vseučilišču se po ministerskem ukazu ne bojo začele 1. oktobra, kakor je navada, ampak njih začetek je odložen na poznejši čas. Kaj je pravi vzrok tega odloga, se ne vé; nekteri mislijo, da vlada ne vidi rada, da bi se mnogih narodnih slovesnost, ki bojo ta mesec v Peštu, udeležila tudi večidel preiskrena šolska mladost; drugi pa pravijo, da bi vlada rada več učnikov dala tukajšnjemu vseučilišču, ki so sposobni v domačem jeziku različne nauke učiti in tako vstreči enoglasnim terjatvam ogerskega naroda. Ker pa odlog šolskega začetka ni bil ob pravem času po deželi oklican, je prišlo že veliko študentov iz daljnih krajev v šolo; kako bo tedaj s začetkom šole, se ne vé.

Iz Galicije. Po najnovejših naznanilih je goveja kuga še v 6 krajih; v 18 hlevih je napadla 161 goved; 86 jih je poginilo, 5 so jih pobili, 15 jih je prebolelo, 55 je še bolnih.

Laško. Sardinici so z veliko silo vzeli Jakin (Ankono); 29. sept. se je udal Lamoriciere z vso svojo armado, ki je v Jakinu bila. Papeževe dežele so tedaj zdaj vse v rokah Sardinije; le Rim z okolico njegovo je še papežev. Kaj bo dalje, še nihče ne vé. Sv. Oče so še v

Rimu, ktereга francozka in tudi sardinska armada varovati hoče, da ga ne napade Garibaldi, ki je obljubil, da v Rimu hoče „zedinjeno Italijo“ oklicati. Morebiti se bo zdaj kaj premislil. Danes ima s Kapuo in Gaeto na Neapolitanskem dela na cente; zakaj v boji 21. dan p. m. poleg reke Volturne, ki na pol obdaja mesto Kapuo, je bila njegova armada zlo tepena in do danes še ni nič znano, kaj je dalje opravil. Kralj neapolitanski je še zmiraj v Gaeti s precej veliko armado. V Neapolji je velika zmešnjava, ker so si 3 stranke nasproti: sardinska, Mazzinova in kraljeva. Ker Garibaldi ni kos težavnega klopčiča izmotati, so Neapolitanci poslali pismo kralju sardinskemu, naj pride s svojo armado in posede deželo. Kralj se je podal v Romanjo in bo na meji neapolitanski vkupaj prišel z Garibaldi-tom. Sardinski vladni časnik „Opinione“ pravi 28. sept., da ni mogoče, da bi Beneško ostalo Avstrii; al ne vojska, ampak zbor (kongres) velikih vlad bo to določil; od kongresa govori tudi „Moniteur“ 30. sept. Pa kdo upa dan današnji sardinskim in francozkim lepim besedam! Vés drug zbor, namreč zbor v Varšavi je obema hud tern v peti.

Serbija. Iz Beligrada 29. sept. Knez Miloš je umerl 26. dan t. m. v Topšideru. Truplo ranjega kneza so včeraj prenesli v Belgradsko veliko cerkev in ga danes položili v tukajšno rako. Pogreb je bil slovesen; silo veliko ljudstva se je zbralo, knezu Milošu zadnjo čast skazati. Danes je serbski narod veru dal (prisegel) novemu knezu Mihaelu, edinemu sinu Miloševemu, ki je bil v cerkvi slovesno posvečen; zvečer je bilo mesto razsvitljeno. Novi knez je bil rojen 16. sept. 1823 v Kragujevacu v Serbii in je oženjen z ogersko grofinjo Julijo Hunyadovo (3. avg. 1853). Knez Mihael Obrenović je bil že enkrat, po smrti svojega brata Milana, gospodar serbski; al zavoljo mnogih ovér, ki so se mu zoperstavljale, se je podal v Zemun na Avstrijansko; leta 1844 in 1845 je potoval po Nemčii, Holandii, Belgii, Švajci, Italii in Gerškem; leta 1847 in 1848 je živil na Rusovskem, leta 1849 in 1850 pa na Angležkem in Francozkem, ker je veliko vidil in se veliko naučil. On govori serbski, francozki, nemški, ruski, laški, vlaški in turški jezik, in je bistra glava, pošten in odkritoserčen mož, ki svojo domovino iskreno ljubi in je naudan terdne volje, blagor njeni pospešiti. Otrok še nima.

Kursi na Dunaji

2. oktobra 1860.

v novem denarji.

Deržavni zajemi ali posojila.

5% obligacije od leta 1859	
v novem dnar. po 100 g. g.	59.—
5% nar. posojilo od l. 1854 „	74.50
5% metalike	64.—
4 1/2 % „	55.50
4 % „	49.—
3 % „	37.—
2 1/2 % „	32.25
1 % „	12.50

Obligacije zemlišn. odkupa.

(po 100 gold.)

5% dolno - avstrijske g.	87.—
5% ogerske	64.—
5% horvaške in slavonske „	63.—
5% krajske, štajarske,	
koroške, istrijske . . .	88.—

Deržavni zajemi z lotrijami

Zajem od leta 1860	85.75
„ „ „ 1860 petink. „	86.—
„ „ „ 1839	113.50
„ „ „ 1839 petink. „	115.—
4% narodni od leta 1854 „	86.—
Dohodkine oblig. iz Komo „	15.50

Druge obligacije z lotrijami.

Kreditni lozi po g. 100 . g.	103.75
4 1/2 % Teržaški lozi po 100 „	108.—
5% Donavsko-parabrod-	
ski po g. 100	94.—
Knez Esterhazy. po g. 40 „	81.—
Knez Salmovi po g. 40 „	37.—
Knez Palfyovi po g. 40 „	34.25
Knez Claryovi po g. 40 „	36.—
Knez St. Genoisovi po g. 40 „	36.—
Knez Windischgrätz. po g. 20 „	23.—
Grof Waldsteinovi po g. 20 „	25.50
Grof Keglevičevi po g. 10 „	13.75
Budimski . . . po g. 40 „	37.50

Denarji.

Cesarske krone g.	18.30
Cesarski cekini	6.29
Napoleondori (20 frankov) „	10.58
Souvraindori	18.45
Ruski imperiali	10.85
Pruski Fridrikdori	11.35
Angleški souvraindori . . .	13.30
Louisdori (nemški)	10.80
Srebro (azijo)	31.50